

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

T A R T A L O M :

Mit tehet a tanító a méhészet érdekében. *Agoston Béla.* — Jó és rossz évek a méhészetben. *Ilyiscus.* — A rajzásról. *Csiki János.* — Felhívás az ország gazdaközönségéhez, erdőbirtokosaihoz és erdészeihez. *Gróf Bethlen András,* földmivvelésügyi m. kir. minister. — A mézbor. — A méhtetőről. — A méhetetésről. *Gebhardt Imre.* — A veszedelmesebb méhellenségekről. *Lászlófy Imre.* — A méhesből. *Zágoni A. József.* — Vidék: Abend András előadása. *Bartók László.* — Vegyesek. — A szerkesztő postája.

E folyóiratot az egylet rendes és körli tagjai a tagsági díjért kapják. Rendes tag évenként 2 frtot (4 korona), körli tag 1 frtot (2 korona) fizet.

KOLOZSVÁR, 1893.

AZ EGYLET TULAJDONA.

GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

Egyesületi értesítések.

— *A tagsági díjjal hátralékos t. méhészegyleti tagokat* felhívjuk, hogy fizetési kötelezettségeiknek sziveskedjenek eleget tenni. Figyelemztetjük az érdekelteket, hogy választmányunk határozata értelmében további haladék nem adatik. A pénzküldemény *Gebhardt Döme* méhészegyleti pénztárnoknak czimzendő Kolozsvárt.

— *Méhészeti előadások.** Az I., III., IV., V. és VI-ik kerületi méhészeti vándortanítók f. év június hó folyamán az alábbi sorrendben tartják előadásait:

Kovács Antal (I. kerület). Két napig előadást tart a Vermesen (Krassó-Szörény megye) megtartandó méhészeti tanfolyamon. Ugyancsak két nap Fabinyi Gyula úr méhtelepén (Pilis község határában) fog munkálkodni. A hónapnak többi napjait, mint a méhészeti felügyelői teendők végzésével ideiglenesen megbizott, Buziáson (Temes megye) tölti.

Valló Fános (III. kerület) 19-én Alsó-Győrödön, 23-án Vág-Királyfán, 24-én Galanthán, 25-én Alsó-Szucson, 26-án Illaván és 28—29-én Létaváraljan.

Tóth Fános (IV. kerület) 9-én Eperjesen a tanítóképezdében, 10-én Radácson, 12-én Leleszen, 13-án Munkácson, 14-én Dunkálfalván, 15-én Felső-Vizniczén, 16-án Ónodon, 17-én Szalácson.

Nagy Zsigmond (V. kerület) 3-án Szilágy-Nagyfalun, 4-én Zilahon az állami tanítóképezdénél, 5-én Zilahon Csöndör Sándor úr méhtelepén, 6-án Solymoson, 7-én Monón, 9-én Szaniszlón, 14-én Szatmáron a róm. kath. tanítóképezdénél, 16-án Blidaron, 17-én Szinyérváralján, 18-án Homokon, 20-án Csomaközön és 21-én Érmihályfalván.

Abend András (VI. kerület) 15-én Szamosujváron, 16-án Deésen, 17-én Szent-Benedeken, 18-án Kozárváron, 19-én Kaczkón, 20-án Oláhláposon, 22-én Domokoson, 23-án Magyar-Láposon és 24-én Rózsapatakon.

Buziáson, 1893 május hó 20-án.

Kovács Antal,

a méhészeti felügyelői teendőkkel ideigl.
megb. I. ker. méh. vándortanító.

* Miután a Királyhágón túli vándortanítói kerületekből is számos tagja van egyesületünknek, szolgálatot vélünk teljesíteni avval, hogy valamennyi kerület vándortanítója előadása sorrendjét közöljük. (Szerk.)

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám.
Reclamatíok-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések, valamint a pénzküldemények: **Gebhardt Döme** egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárra.

Rendes tagok 2 frt (4 korona), köri tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kt. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőök 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Mit tehet a tanító a méhészet terén?

Nem szorul bizonyításra, hogy a méhészet egyike a legszebb, legnemesebb és legjövödelmezőbb mezőgazdasági ágaknak.

Nincs egyetlen gazdasági ág, mely oly csekély befektetés és kevés utánjárás mellett akkora jövedelmet biztosítana, mint épen a méhészet.

Mindamellet nem tapasztalunk e téren elég gyors haladást.

Ennek oka egy részt abban van, mert a köznép arra a kevés befektetésre sem mindig képes, gyarló anyagi helyzete miatt; másfelől nagy baj, hogy a kezdő igen sokszor nem láthatja munkája jó eredményét, sőt kárt vall, mert az okszerű méhészkedéshez nincs megkívántató ismerete.

E bajon volna hivatva segíteni a vándortanítói intézmény; de magok a vándortanítók nem képesek arra, hogy minden községben rövid időközönként megjelenjenek s megfelelő oktatást adjanak.

A néptanítóknak kellene tehát a vándortanítók segítségére lenni s egyesült erővel oda törekedni, hogy a régi mulasztásokat pótolva, szebb jövőt biztosítsanak hazánk méhészetének, hogy az hatalmas tényezője lehessen a közvagyyonosodásnak.

Ezért kívánatos, hogy első sorban a tanító legyen tisztában

a méhészet körüli teendőkkal, azután pedig úgy a reá bizott gyermekeket, mint a községbeli felnőtteket vezesse be a méhészetbe.

A gyermekek oktatásánál az idő beosztása s a tananyag kiválasztása veendő tekintetbe. Az idő beosztására nézve legcélszerűbb eljárás az, ha a méhészet tanítása nem történik más tárgyak tanításának rovására. Tehát nem marad más hátra, mint az V-ik és VI-ik osztályt hetenként egy órán át, egyszerre, a rendes tanidőn kívül tanítani. Igaz, hogy a tanítókra már e nélkül is sok teendő vár, de ezt az áldozatot is meg kell hozniok.

Véleményem szerint, a méhészeti oktatást a téli időben d. u. 4—5 óráig, nyári időben pedig 11—12-ig kellene adni, és pedig: téli időben az elméleti részt tanítsuk s nyáron a gyakorlatit.

A tananyag kiválasztásánál ügyeljen arra a tanító, hogy ne tanítson olyant, a mi a gyakorlati életben nem alkalmazható (pl. a méhészet története stb.)

Fődolog a szemléltetés. Az elméleti tanításnál is bemutatandó minden, a mi lehetséges, (pl. a méhlokok, a mézcs-, üres-, himporoslép, a méhészeti eszközök stb.), hogy a gyakorlati résznél a lehetőségig ne forduljon elő fennakadás.

Magától értetődik, hogy a tanító a lehetőségig igyekezzék egy pár kassal és egy pár kaptárral bíró méhcsaládot szerezni. Szerezze meg továbbá az azokhoz szükséges méhészeti eszközöket is. Mind a kétféle méhlokba telepített családokat azért szükséges szerezni, hogy a gyermekek lássák a kettő közötti különbséget s ennek következtében saját magok is győződjenek meg arról, hogy a kaptárokkal való méhészkedés sokkal kényelmesebb, biztosabb és a mi a méhészet terén fő: sokkal jövedelmezőbb is a másiknál.

Ugy hiszem, az itt elősorolt eljárás és feltételek mellett elérhető a kitűzött cél, hogy t. i. a gyermekekben föl kell ébreszteni a méhészet (különösen a míméhészet) iránti érdeklődést, hogyha majd felnőnek, ne ragaszkodjanak a kevés hasznot s csaknem semmi élvezetet nem nyújtó kassokkal való méhészkedéshez: legyen kellő ismeretök a méhészet terén s végül szokják meg magasabb szempontból felfogni a méhészetet, mint a milyen szempontból felfogják azok, kik méhészkedni akarnak a szükséges ismeretek nélkül.

A méhészet tanításának hetenként legalább egy órán át foly-

tatódni kell az ismétlő-iskolában. Véleményem szerint az ismétlő-iskolában a méhészetből az elméleti részt (az idő rövidege miatt) röviden, összefüggően kell ismételtetni. A gyakorlati rész már több áldozatot kíván, a mennyiben mindent be kell mutatni és jól begyakoroltatni a gyermekekkel; de csak olyan terjedelemben, a hogy a tananyag kiválasztásánál meg van írva.

Akadhatunk azonban olyan tanítókra is, kik a méhészet tanítását egyenesen az ismétlő iskolára szeretnék halasztani. Ezek a tanítók okul talán azt hozzák fel, hogy az elemi iskola most is túl van terhelve s nagyobb korban a gyermekek könnyebben is képesek felfogni a méhek körüli teendőket; tehát ha a gyermekeknek méhészetet akarunk tanítani, okvetlenül az ismétlő iskolában kell eszközölnünk azt. Első tekintetre erre az okoskodásra szinte reá lehet mondani, hogy úgy van. De vegyük a dolognak másik oldalát is. Fájdalom, nevelésügyünk még nem haladott annyira, hogy minden község felállithatta volna az ismétlő-iskolát. Sokra megy ama községek száma, hol az ismétlő-iskolát csak hírből ismerik, vagy egyáltalán azt sem tudják: mi is az az ismétlő-iskola s mire is való. Megtörténhetik, hogy ilyen községbe akad egy-egy ügybuzgó tanító. Talán helytelen leend eljárása, ha nem vár addig, míg ismétlő-iskolát állítanak fel, hanem az elemi iskolában kezdi meg a méhészet tanítását? Nem lesz ez az eljárás helytelen; még ha a községben ismétlő-iskola van, akkor is meg kell kezdeni az elemi iskolában a méhészet tanítását. Állításom indoklására azt kívánom felhozni, hogy még azon községekben is, hol ismétlő-iskola van igen sok helyt, még ez idő szerint, a gyermekek nem járnak elég rendszeren el a tanításra s ha járnak is, az idő rövidege miatt a méhészet terén nem igen lehet kellő eredményt felmutatni. Milyen jó tehát, ha a gyermek az elemi iskolában sajátít el annyit a méhészetből, a mennyiről fennebb szólottam, mert ez elég alap arra nézve, hogy reá építve igen szép eredményt érjünk el.

A tananyag tappintatos megválasztásával elesik az az állítás is, hogy a méhészetet az elemi iskolás gyermek nem képes felfogni. Hiszen alig van tárgy, hol akkora tere nyílnék a szemléltetésnek, mint épen a méhészet tanításánál. A mit a gyermeknek tudnia kell a méhészetből, az mind bemutatható. A bemutatás által képzeteket szerezni, a képzetek után fogalmakat alkotni s ez által

az értelmes tanuláshoz az utat megkönnyíteni, nem kerül a gyermeknek olyan nagy munkájába, mint a hogy azt sokan képzelik.

Mindaddig, míg az ismétlő-iskolák a kivánalomnak megtehetőleg nem szerepelnek, a méhészet terjesztése érdekében az elemi iskolákban kell lépéseket tenni s csak azután lehetne az ismétlő-iskolákra bízni a nehezebb rész eltanulását, de az alap berakást semmi szín alatt sem szabad elmulasztani az elemi iskolákban, ha kielégítő eredményt akarunk elérni.

Ágoston Béla.

Jó és rossz évek a méhészetben.

A méhészet jövedelmezősége nagy mértékben függ az időjárástól; mert ha mindent elkövet is a méhész, a mit az okszerűség előír, de méheknek kedvező időt még sem teremthet, s ha a természet megtagadja a mézet a méhektől, azon ő sem segíthet. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy a méhészet jövedelmezősége kizárólag csak az időjárástól függ, hogy a szorgalommal párosult tudás és okszerűség a méhészetben nem fontosak, mert hiszen éppen ellenkezőleg áll a dolog. A ki a méhészetet alaposan nem érti, a jó éveket sem tudja kellően kihasználni; a rossz években nem tudja a méhek szaporodását úgy kormányozni, hogy azok tönkre ne menjenek a sok rajzási lakodalom miatt. Rossz években a méhekhez nem értő kifogy a méhállományából; míg a méhész, ha jövedelmet fel nem mutathat is, de annyit elér, hogy méhállománya nem megy tönkre s egy esetleg következő jó évben a jó karban tartott családokkal helyreüti a megelőző évek kevés jövedelmét.

Rosch évek próbálják ki a méhész tudását, mert ha a méhészetre csupa jó évek járnának, akkor mindenkinek sikerülne a méhészet. Általános szabály ez: ha rossz az időjárás, ne szaporíts! Egy másik practicus tanács: igyekezz, hogy mihamarább legyen annyi családod, a mennyinél többet tartani nem akasz, s ezeket dolgoztasd csak mézre. Mert ha jó időjárás mellett semmi veszélyeztetéssel nem jár is a szaporítás, de viszont áll az, hogy minél gyengébb a mézhordás, annál kockázatosabb játék az, melyben a nyerni akaró néha mindenét elveszitheti.

Aztán azok a jó esztendőek nem is olyan gyakoriak. A legtöbb év közepes, a rosszak és a jók pótolják egymást. Összes

méhészkedésem alatt 3 egészen jó évet jegyeztem fel: az 1876-ik évet, mely páratlanul áll; az augusztus 28-án jött rajok ekkor begyűjtötték téli készletüket; az 1881-iki és 1890-ik év szintén felette állottak a közepesnek.

Jónak mondjuk a méhészeti évet, ha a méhek kora tavasztól késő őszig haszonnal járhatnak gyűjtésre. Ha a tavasz korán köszönt bé, nem szeles, éjelei melegek, nappalai verőfényesek; ha a nyár *nedvesmeleg*, sem a tulságos esőzés nem szorítja hetekig, hónapokig a méheket a kaptárba, sem a tulságos szárazság nem aszalja ki a virágok nektárát, a szél sem gátolja a méheket a messzerepülésben. Ilyenkor bármennyi legyen egy vidéken a méhcsaládok száma, mindenik begyűjti téli készletét, sőt fölöslege is van sokszor még a rajoknak is.

Ha tavasszal olyan idő jár, hogy a méhek a hideg idő miatt sem nem hordhatnak, sem nem fejlődhetnek, akkor az év közepes számba megy, mert bármilyen jó legyen is a nyár, de a főhordási idő nálunk Erdélyben csak június–július hónapra szorítkozik s a korai szaporodás hiánya mindég érezhető lesz a hordásnál.

Ha a főhordási idő a méheknek nem kedvez, akkor már nincs kilátás a mézre, bármilyen kedvező volt is a tavasz. A bevégzés elronthatja a legreményteljesebb tavasz eredményét is.

Az ilyen esztendőről akarok egyet-mást elmondani; sajnos, elég tapasztalattal rendelkezem e téren.

A szárazság mindössze 3 évben rontotta el az esztendőt. Legnagyobb, a melyet feljegyeztem, az 1877-iki volt, a mikor június 5-től július hó végéig, tehát teljes 2 hónapig eső nem esett. Jó volt a tavasz, a méhek rajzásra készen voltak, 10 család a szárazság beállása előtt megrajzott s ezek be is gyűjtötték téli élelmüket, még mielőtt a virágok nectariuma kiapadt. A többiek elállottak a rajzástól, a nyers heréket kivonszolták, mézeléshez láttak s daczára az idő mostohaságának, annyira mégis haladtak, hogy kellő téli készlettel rendelkeztek, bár a következő tavaszon etetni kellett őket. A méhek a száraz idő teljes beálltával beszüntették az ugyis teljesen eredménytelen mezőre való járást. Szomorú képet nyújtott a méhes környéke. Itt-ott alig egy-egy méh czellengett a röplyuknál, sehol az a vidám zsongás, mely a méhes környékét jó hordáskor oly vonzóvá teszi. A méhek úgy jártak, mintha csak

szeptember vége lett volna. Olykor tömegesen repültek a kaptár elé, tájoltak, hogy ürülékeiktől megszabaduljanak, de egy negyed óra múlva megint bevonultak a kaptárba, csendesén volt azután minden; szóval a méhesnek szeptember-októberi szomorú képe állott előtünk.

Feltűnő, hogy a méhek egész nyáron nagy hajlamot mutattak a rablásra, a mi érthető, ha meggondoljuk, hogy a hordási idényben nem akadt munkájuk. És daczára annak, hogy nyár elején a családok nagyon népesek voltak, szeptember és október elején feltűnt azoknak nagy néptelensége.

Nyáron át a nép elfogyott. *Igen, mert a méhek a szaporitást mindig a hordástól teszik függővé*, s ha nincs mit hordaniok, beszüntetik a fiasítást még nyár elején is. Ősszel a legnéptelenebbeket egyesítettem. A következő tavaszon a családok népereje megint csak kevés volt és feltűnően sok volt a tél folytán lehullott méhek száma. Ez is érthető, mert hiszen a szaporodás korai beszüntetése folytán a családok nagyobbára öreg méhekkel mentek a tél elé, ezek között pedig sokkal nagyobb a halandóság, mind a fiatalok között. Jól teszi, a kinek télük! ha ilyen években szeptember hó folytán eteti 2 hétig a méheket, hogy szaporodjanak és fiatal méhekkel menjenek neki a télnek.

Egy másik feltűnő jelenség volt ez évben, mely majdnem minden más száraz évben is jelentkezik, hogy *a méz feltűnően nagy hajlamot mutatott a megczukrosodásra*. Már szeptember elején jelentkezett ez, mert *a méhek a megczukrosodott méz fehér daráját kezdték lehányyni az alsó deszkára*. Jól figyeld meg ezt méhésztársam, mert arról van itt szó, hogy egyetlen télen ne veszítsd el összes méhállományodat! Mikor én azt észrevettem, tisztában voltam vele, hogy a jövő télen a méhészet egyik legnagyobb veszedelmével, a *szonjkórral*, kell megküzdenem. Minhogy a méhek itatása künn sok nehézségbe ütközik télen: azért telelő helyiségbe vittem őket és itattam egész télen át. Nem vészett el egyetlen családom sem a tél folyamán. Tavaszkor nagy részét etetnem kellett s ekkor a tápanyaggal együtt nyújtottam a szükséges vizet. Megjegyzem, hogy én nem candis vagyis sárga cukrot használok az etetésre, mert az igen drága, hanem egy liter *felfűzött* vízből egy kilo közönséges fehér cukrot veszek s miután a vízzel a cuk-

rot jól összefőztem, az így készült szirupot adom. Biztosítok mindenkit róla, hogy ez a célznak teljesen megfelel, szükségből való etetésre egészen jó a fehér cukor is.

Borzasztó volt az a pusztítás, melyet a szomjuság a nem itatott méhek méhesében az említett télen véghezvitt! Átlag minden 10 családból két család maradt életben s az is vérhas miatt elnéptelenedve, majdnem munkaképtelen volt. Vesse azért az eszébe minden méhész, hogy *ha méhei ősszel már kezdik lehányni a fehér cukrosodott méz daráját*, itassa télen a méheit. A víz nem kerül semmibe, a fáradság és költés is csekély az itatásnál. Soha méhei körül háladosabb munkát még nem végzett méhész, mint ilyen esetben az itatás. Megjegyzem, hogy rendes évjárás mellett, mikor a mézben meg van a szükséges nedvesség, én sem itatok s ennek semmi kárát nem is láttam.

Bizonyos években nálunk a mezőn nagyon elszaporodik a *vetési mustár* (sinapis arvente). Ilyenkor, tapasztalatom szerint, a méz sokkal hajlandóbb a megcukrosodásra. Tehát erre is jó lesz figyelni, s ha ebből a növényből sok mézet gyűjtöttek a méhek: szintén ellehetünk készülvé a cukrosodásra. A somkóró-méz legkevésbé cukrosodik meg.

Erős és tartós szelek hatása szintén meglátszik a méhészet eredményében. A szél nem közönséges ellensége a méheknek. Milyen akadályokkal kell ilyenkor szegényeknek küzködni; hanem azért ők: »kiknek kéj a munka«, még nem csüggednek. Repülnek, bár idő előtt tönkre teszik, elkoptatják szárnyaikat. Messzire nem repülhetnek, nagy erőfeszítést tesznek és így több táplálékot igényelnek; ezért kevesebb a mézük is. Szeles időben gyorsabban pusztulnak, többet kell tehát nevelni a fiasításból is. Akármilyen kedvező is másképen az idő, bármennyi legyen is a méz: ha az idő szeles, a méhek a virányt csak félig tudják kihasználni.

Szeles időben is sok család anyátlanodik meg, a mi érthető, ha meggondoljuk, hogy az esetleg tájoló vagy hazatérő anyát az erős légáram a szomszéd család elé dobhatja s ha oda betéved, ott veszve van. Fiala méhek összekeveredése is nagyobb lehet ilyenkor, ha két szomszéd család tájól, a mi szintén anyátlansággal végződhetik.

Lássuk már most a tartós esőzéseket! Ilyenekben bőven volt

részem a 80-as évek elején. A méheket a sok, szünni nem akaró eső hetekig, sőt hónapokig lakásukba szorítja. Nyár elején lehányják a herefiasítást, elállanak a rajzástól, a minek természetesen csak örülhetünk. Hanem akkor, ha az esős idő tovább tart és a mézkészlet fogyni kezd: *lehányják a sejtekből a dolgozó fiasítást is* Ezt meg kell akadályozni kevés etetéssel.* Ha a nyers dolgozó fiasítást is kezdik ledobni, ha a nép, hogy úgy szóljak, már az öngyilkosságra adta fejét: akkor tudhatjuk, hogy mézkészlete teljesen fogytán van és *táplálni kell*, mert megesik, hogy nyár közepén is éhen hal a magára hagyott család, melyet pár kanál czukoroldattal megmenthetünk az éhhaláltól. Az olyan rajokat, melyek befogásuk után 2 napig nem mehetnek ki, a jó idő beálltáig etetni kell, hogy el ne vesszenek. Az etetést este végezzük, mert a méheknek meg van az a rossz szokása, hogy ha etetjük, tömegesen kirepülnek; az esős idő néha nagy kárt teszen ilyenkor a kirepülőkből.

Ha az időjárás olyan, hogy a rossz esős idő között itt-ott egy pár órára megszakadnak a fellegek, akkor a méhek hordanak és fiasítanak s minthogy a sok rossz időben a sejtek kiürültek s az anyának a majdnem egészen kiürült lépek rendelkezésére állanak: az anyaméh azokat mind tele rakja petével, a méhek pedig a kevés jó időben gyűjtött mézüket a fiasítás nevelésére használják. Ilyen nedves meleg időben, a hol hordásra is van a méheknek kevés alkalom, megesik aztán, hogy a méhek a szó szoros értelmében *a kaptárt tele fiasítják*, úgy, hogy később, ha beköszönt *egy pár hétre* a jó idő, *nincs hová lerakják a mézüket*. E közbe eltelik a fő hordás és *van a kaptárban iszonyu sok méhünk, de méz éppen semmi*. Így szokott kiütni a nagyon nedves esztendőkhöz méhészet.

Tehetünk-e valamit ez ellen?

Határozottan igen! Ime az én eljárásom: Ha június esős volt és a méhcsaládok készletüket kiélték, kaptárjukat eszeveszetten telefiasították, akkor lássunk munkához. *Június végén, július elején fogjuk ki a családokból az anyákat, hogy a fiasítás útját bevágassuk és hogy lépek ürüljenek az esetleg beköszöntő jó hordási napokra.* — *Adjunk a méheknek üres sejteket.* Ha júliusban aztán csak egy hét jó időt kapunk is, elég az, hogy a család begyűjtse

* Az idén a május végével beállott hosszasan esőzés és hideg miatt szintén szükségből étetésre van utalva a méhészt.
Szerk.

kellő üres lépkészletbe a téli élelmét, *mert az erős család csodákat művel.* A meganyátlanitott családokat természetesen rajozni nem engedjük; a termékeny elvett anyákat nem öljük meg, már azért sem, mert esős időben jóval több család anyátlanodik meg, mint bármily más időben.

Hanem az 1891. és 92-iki esztendő még tanított valamire. Ennek a két esztendőnek a nyara meleg, forró volt, eső eset bőven, s ha valaha, úgy e két nyáron volt szélcsendes időnk. Ilyen kedvezőnek *látszó* időjárásunk rég nem volt a méhészetre s az eredmény mégis mi volt? *A semminél is kevesebb.* Majdnem hihetetlen, de úgy van, hogy *a családokat kevesebb néppel és jóval kevesebb mézzel vittük telelőbe, mint a mennyi volt az a nép- és mézkészletük, a melylyel a nevezett évek tavaszán rendelkeztek.* A méhek főképp a hihetetlenül silány 1891-ben nem rajzottak és daczára ennek, mégis *jóval kevesebb* mézük volt ősszel, mint tavaszon, kitételkor.

A legtöbb méhcsaládnak 1891 tavaszán annyi volt a készlete, hogy egy másik télnek azzal rögtön neki kezdhetett volna s ősszel mégis gyengék voltak. Tavaly jött egy-két rajomat léppel elláttam, de azért a rajnak őszkor nem volt egy kalánál több méze!

Hol van ennek a tüneménynek a kulcsa? Hát ez ott keresendő, hogy *a milyen forrók voltak a nappalok, éppen olyan hidegek voltak egész nyáron át az éjszakák.* Reggel 2—3 fok volt többnyire a meleg; a téli kabátot, a bundát akárhányszor magára kapta az erdővidéki székely.

Ha az éjszakák ilyen hidegek, akkor méz nem képződik a virágban, bármilyen legyen is a hőségi, nedvességi viszony nappal. Ezért van, hogy nálunk augusztus 10-ike táján, ha az éjjelek meghűlnek, a méhek egyszerre beszüntetik a kijárást. Igen, mert mézet nem kapnak, nincs miért kijárjanak. Ez okra vezethető vissza az elmúlt két nyár meddősége.

A méhek hideg éjjelű nyarakon nem fiasitanak, azért ősszel kevés a nép, egyesíteni kell a családokat. Feltűnő azonban, hogy éles hangon zsongva — mely nagyon elüt az erősen hordó méhek zsongásától — és magasan repülve elég tömegesen járnak a mezőre, a nélkül, hogy szorgalmukkal az eredmény arányban állana.

Boru után derü! Várjuk a rossz után a jó esztendőket!

Hylliseus.

A rajzásról.

II.

A tapasztalat a mellett bizonyít, hogy a kisebb vesszőkasból, ugyszintén a keretes kaptárból hamarabb rajzik, mint a nagyból.

Legtöbb méhészt azt hiszi, hogy csak a tér szűke kényszeríti rajzásra a családot. Én pedig, a mint fennebbiekben látható, az anya erejéből, illetőleg petézési képességéből igyekszem megfejtani a rajzás bekövetkeztét, tekintet nélkül a kaptárra. A méhészek nagy részének azon feltevésére, hogy a nagyterjedelmű méhlek nem ad rajt, okot szolgáltat az, hogy akár hányszor évekig eltarthatunk egy-egy nagy kas méhet, a nélkül, hogy rajt adna. Hogy a kas terjedelme ne volna semmi befolyással, azt én sem tagadom, hiszen akkor keretes rendszerünket nem tudnók kellőleg értékesíteni. De a természetes rajzásra ez csak mellékes dolog, mert akárhányszor azt is tapasztaljuk, hogy kiépitetlen kasok is rajt adnak, holott a lépépitmény igen kevés, más családokéhoz hasonlítva, a munkálkodásra pedig elég tér van. Némely évben kaptárainkban a méhek jól férnek; tért nyitunk a mézürben s mégis rajzanak. Azt hinné az ember ezekből kifolyólag, hogy nem természetes, nem következetes, hanem csupa szeszélyből, az időjárás bizonyos befolyásától függ minden cselekedetük; pedig nem úgy van. Az igaz, a mint fennebb látható volt, hogy az időjárás befolyásolja munkájukban, de öntudatosan. Hisz minket, legtökéletesebb lényeket is, befolyásol, a nélkül, hogy öntudatos cselekedetünket kétségbe vonnók.

A méheket rajzási ténykedésükben háromféle tényező befolyásolja: *a)* az anya petézési képessége, és e körül fordul meg minden további, *b)* a család ereje, *c)* az időjárás. Ezt itt nálunk veszem fel, mert különben oda tenném: hogy az éghajlati és természeti viszonyok is,

A laikusok és kevésbé jártasok előtt ezen tényezők irányította munkálkodás rendetlennek és igen sokszor kimagyarázhatatlannak tetszik; de nem úgy a szakértő méhésznek. Az isteni bölcs gondviselés, a természet örök törvénye, — mely összeütközésbe nem jön soha magával, — vezérli a méheket minden munkájukban, minden körülmények között, melyet a szakértő méhészt nyomról nyomra követhet s következményeiben megítélhet s boldognak tartaná munkájukat, ha nem úgy volna, mint van.

A fennebb elmondott rajzási különbségeket részletezve: *Miért rajzik kis és középszerű kasból hamarabb a méh, mint a nagyból?*

Kedvező tavasz beköszöntésével az erőteljes anya, elég erős családdal csakhamar átmegey a nagymérvű petezésbe; mert künn a szabadban már táplálékot bőven talál. A hőfejlesztés az ilyen kasban jóval magasabb, mint a nagyban, a tavasz nyitával a család terjeszkedésével gyorsan száll alá. Ezzel párhuzamosan halad az anya petézése is. Aránylag az ilyen kasban jóval kevesebb méh szükségeltetik a megfelelő hőfejlesztésre, mint a nagyban, megfelelő területre. Így az élelem beszerzésére, építési szükségletre jóval több méh repülhet ki, mi ismét hatalmas tényező a fiasítás gyors fejlesztésére. Az ilyen kas, ha a mult évben kiépítetlen maradt is, hamar kiépíthető, s ha a mézelés túlságos nem volt, az anya hamar petével láthatja el egész a léphegyig. E terjedelem az anya petézési erejének nem megfelelő ugyan, de már tovább nem terjeszkedhetik, a megszorodott népnek egy részét feloldja a munka alól. Ez önként következik. A tétlenség beáll, a lakás szűk lesz. Naponta a népnek egy jó része lesz felesleges erő ama kaptárban, a mi a nagyobbban még nem következett volna be; a kaptárbeli tér nem felelt meg az anya petézési erejének, hogy még húzamos ideig lekösse az egész nép erejét. E helyzetet észrevévén a fiatal nép, látva a tömerdek fiasítást: megépitik az anyabölcsöket. Beáll a rajzási kényszer.

Honnan van az, hogy a kiépítetlen kasból is rajzik, holott a térszüke nem kényszeríti, mint a közepes kiépített kasból? Ennek sem nehéz a magyarázatja. Ez bekövetkezik kétféle okból: *a)* az idjárásból, és *b)* az anya erejéből.

a) Jól telelt méheinkre a tavaszi időjárás kezdetben annyira kedvező, hogy nagymérvben kezd fiasításhoz minden valamire való család; de a későbbi idő csak annyira kedvez, hogy a meglevő fiasítás napi élelmére jól kijut, hanem az építésre már nem; azonban a méhek jól érzik, hogy rosszabbra nem fordul, hanem hova-tovább kedvezőbbre. Ilyenkor az anya petezésében semmivel sincs korlátozva, csupán az építményben. A meglevő lép hamar megtelik fiasítással s a kirágások után újból, meg újból. Elsős idő jártával méheink sokat hevernek benn, számuk nem igen fogy; fiasítás-ápolással foglalkoznak. A nélkül, hogy építhettek volna, több rendbeli fiasítás

előjöttével számuk így is felszaporodik annyira, hogy a kas teljes kiépíthetése után is az anya petézési erejének megfelelő mennyiségen felül emelkedett. Ilyenkor heresejteket a szélekre igen keveset épít és egyáltalán heréje kevés van, de azért mégis rajzik, mert a feles szám már meg van. Megkészíti az anyabölcsőket, a már ismert módon és rajzik.

Az ilyen családtól egy rajnál többet nem szabad elfogadnunk, ha úgy akarjuk, hogy a jövő évre ne maradjon kiépítetlen. Egy raj adása után megmaradt nép a megtermékenyült anyával földig építi csupán dolgozó sejtekkel.

b) Hogy kiépítetlen kasból ereszt a méh, az anyára vihető vissza, és ha nem nagy a kas, az anya gyengülésére mutat.

Gondolom, midőn ezen állítást felhozom, a fennebbiek után sokan megbotránkoznak azon, mondván: Micsoda?! hogyan?! Hisz a rajzásnál nagy népességről lehet szó és mégis a rossz és elgyengült anya törzse rajzik! Hát igen bizony, igen sokszor és nagyobb bizonyossággal, mint a fiatal termékeny anyával!

A tavaszi időjárás olyan, hogy más törzs rendes táplálékon kívül még építésre is fordíthat mézet, ha szükségét érzi. Gyengülő, vagy valami okból, eleitől fogva gyenge petézési képességű anyás családunk nem épít, hanem fajfenntartási hajlamából kifolyólag minden erejét a fiasításra fordítja. Nem épít azért, mert ama anya petézési képességének a meglévő építmény teljesen megfelel. A törzs nem oly erős, hogy most még felesleges méze várjon elraktározásra, a mely az építést multhatatlan szükségessé tegye. A meglévő lépmennyiséget a gyenge képességű anya is győzi petével s a folytonos újabb generatio előálltával, lassan mégis csak felemelkedik a nép oda, hogy erejével túlgőzi az anyát, mézet raktároz el, heresejteket épít — ha már nem volnának a múlt évről, de az ilyen szokott építeni; — bekövetkezik a herepete-rakás stb. Az anya munkaerejéből teljesen megítélik, hogy mennyi nép szükséges egy oly anya családjához, s miután azon mennyiségen felül emelkedtek, előáll a meghasonlás és következménye a rajzás. Ezek az anyák többnyire könnyűk, jó repülők és bátrak; a rajzásban legkevésbé sem habozók. Az ilyen rajokban nincs köszönet.

Ha csak az idő nem nagyon kedvező és jókor anyaválság nem áll be: alig építi ki a kasnak egy harmadát, már heresejteket

épit. Gyengül a nagyreménységű anyja és igen sokszor meganyátlanodik a család.

Ennél szerencsésebb az anyakasszony. Ez rendszerint többet nem rajzik. A fiatal anyja megtermékenyül és a család, ha az idő kedvez, beépíti még abban az évben csupa dolgozó sejtékkel.

A fennebbiekből megérthető az is: miért van az, hogy két egyenlő nagyságú kasból az egyik sokáig kirakodva van és ugyancsak eresz, a másik, minden kirakodás nélkül, ugyanazon időben eresz. Nem egyenlő erejük az anyák és természetes, hogy akkor a rajkos sem egyenlő nagyok.

Most már következik ama kérdés megfejtése:

Miért rajzik a nagy kasból oly nehezen, vagy egyáltalán miért nem rajzik?

A fennebbiekből látható volt s a tapasztalat másokat is meggyőzött arról: ha az időjárás nagyon kedvező volt a méhek fejlődésére, sem a kevés építmény, sem a nagy tér nem gátolja a rajzásban. De mégis, mikor oly esztendő van, hogy a rajzás kielégítő más kasoknál, de emezeknél hiában várjuk: miért van? következőkben találok természetes okát:

a) Ha nagyterjedelmű kasunkba első rajt fogtunk, mely még azon évben jó erőben volt — mit a raj nagyságáról megítélhetni — az a kaptárt tele építi, megfelelő mézzel el is látja; tehát gazdag. Megjegyzem, hogy nem azon évi anyja, július hónap kezdve mindig nagy erővel fiasít, és egy hóval, még 6 héttel is hamarabb szünteti be a fiasítást, mint az az évi anyja.

Az ilyen család népe beteleléskor jóval vénebb a fiatalanyásnál, de aránylag kevesebb is, mert a 6 heti életidő a teljes nyugalomhoz a lépésig még sokat jár le, a mi nem pótlódik oly sokáig vissza, mint a fiatal anyánál. Az életidő még a nyugalomban is lejár egy részénél s még e tél folytán lehull. Az ilyen első raj, mivel a fiasítás fogyó arányban van a meglevő népességgel, rendszeren mézben gazdag. Január hónapban már kezdetét veszi a petezés az erőseknél és februárban már a közép családoknál is. Ama mézgazdag első raj népe most vagyon-nagyságával nem arányos, az anyja petézése sem gazdag. A tér felette nagy, sok meleget igényel, de a nép csak kis tért melegíthet a petekör felett. A szaporodás lassú a tél folytán, az első kirepülés után pár hétre elhull a tavalyi méhek

nagy része; egyszerre lepad a népesség, úgy, hogy az anya kénytelen kisebb helyre szoritkozni a petézéssel. A nagy kas tavaszon is kis térre több melegítő méhet igényel, mint a kicsiny, vagy közepes, jóval nagyobb térre. Megérthető a lassu fejlődés, ha még hozzájárul az a baj is, hogy a tavalyi méztől — mikor már a melegengető méhek száma engedné is — nem terjeszkedhetik az anya petézési erejéhez képest és nincs hová építnie. A fejlődés nagyon lassan halad előre. Midőn májusban a többiek már rajzóképesek, ő alig emelkedett az anya petézési erejének megfelelő mennyiségre. Azt mondják: elrestült, mert sok vagyona volt. El bizony, mert kénytelen volt. Májusban, midőn a dús mézelés beáll, beüt hozzájuk a szerencsétlenség. A kínálkozó kincset ők sem hagyják: megtöltik a sejteket mézzel s a fiasítás még kisebb térre szorul, még inkább apad számuk; a következő évben már szó sem lehet a rajzásról.

Ha május a mézelésben kedvezőtlenebb, az ilyennek kedvezőbb a sorsa, mert raktárát kénytelenségből kezdi ürítgetni, a tér nagyobbodik a fiasítás számára. Csakhogy már akkor az a fátum: ha a természet nem nyújt elegendőt, ép ezen okból szorul össze a fiasítás; ha pedig a mindennapira elegendőt ad: akkor a régi befedett mézhez nem nyul és így még sem terjeszkedik tovább. Milyen jó ilyenkor a keretes lép és a pergető! — Ha meg van a szabadban csak a mindennapi, a meglevő üres tért felhasználja a fiasításra, ha nincs, csak a legnagyobb szükség miatt nyul a befődelezett készlethez.

b) A kiépitetlen nagy kas méhe idős anyával még kevésbé képes fejlődni télen és kora tavaszon, különösen, ha a mult nyáron jól tele rakta kevés lépét mézzel. Itt is az anya petezésének megfelelő népség oly későre emelkedik fel, hogy a rajzási idő elmult azon évben; erejét a kiépitésre fordítja, mert már felül mézzel látta el, s beáll a népesség fentartására és a méz clraktározására a szükség a tovább építésre. Az ilyen családot aztán pótlékkal el lehet látni, mert mézet halmoz fel folytonosan és soha sem tud a rajzáshoz megkivántató erőre vergődni. Más évben még kevésbé halad elő a még nagyobb térbe. Az ilyenre rég ki van mondva az ítélet: »Meddő méhet ne tarts!«

c) Most lássuk az olyan nagy kast, a melybe nagy másodrajokat, vagy 2—3 utórajt helyeztünk. Tele építi a kast vagy nem.

Vegyük fel, hogy az egyesiteit népség teletömi, de bizony a jó erőben levő fiatal anya is ellátja bő néppel, úgy, hogy az ilyen család 2 annyi néppel teled be, mint más. Jól teled ki és hogy ha kasa nincs tultömve mézzel — s az ilyennek rendesen nincs — tulatesz az anya petézéssel a nép szorgalmán, győzi az egész nagy kast petével. És hogy még sem rajzik, az az anya tultermékeny-ségében keresendő. Az ilyen anya érezvén gyengeségét, fél elhagyni a kast. Népétől szeretve van, — a fiatait, szépet s jót mi is szeretjük — pártja erős: békét köt a további reménység fejében a nép, közmegegyezéssel lebontanak minden befedett anyabölcsőt, épitenek ujakat. Ezalatt az idő telik; lévén a nép békességben, nagy erővel gyűjt, a méz felhalmozódik, az anya petézési tere szűkül. Foly tovább az anyabölcső építés és rombolás, mig a nagy tömeg méhnek egy jó része kifogy az életidőből, a megszűküült fiasítási térről kevés az utánpótlás, az idő is már lejárt: beáll a normális állapot, t. i. az egyensúly helyreáll az anya petézési és a nép ereje között; elpusztítják végkép az anyabölcsőket.

E család sorsa ugyanaz más évben, mint az első rajé volt. Ne feledjék t. olvasóim, hogy én itt folytonosan ingatlan szerkezetű méhlokokról beszéltem, a hová az emberi kéz nem, vagy igen kis mértékben avatkozott: tehát a szabad természetet követtem.

d) Még van egy ok, miért a nagy kasu család nem rajzik. Felette nagy a kas és kiépitetlen, az anya csak egy éves és teljesen leköti erejével a népet. Mikor a népesség felvergődött anynyira, hogy már-már megfelel az anya petézési képességének: már a mézelés is bő. A felső sejtek mézzel telnek, az anya erejéhez mérve, az üres térbe kell építeniök. Dolgoznak is kitartó szorgalommal, de a nagy munkában sok nép vész el a kas terjedelme- és az anya erejéhez mérve; lassu az emelkedés, az elraktározott méz terjed felülről lefelé; ezzel párhuzamosan az építés. Mire elérik a ne továbbat, eitelt az idő. Akkora kasnak és jó anyának sok nép kell: vége a rajzásnak. Vagy ha a rajzásra, illetőleg a népfejlődésre az idő igen alkalmas, itt is beállhat az az eset, hogy a tultermékeny anya nem távozik semmi esetre.

Van számos eset reá, hogy az anya tultermékenysége miatt nem akar távozni és a nép nem tud békéhez jutni: az anya tul-

erős pártja leöli a legfiatalabb nemzedéket fiatal anyáival együtt az utolsóig; sőt az öldöklési düh annyira erőt vesz rajtuk, hogy még az érett fiasítást is kitépik, de még sem rajzik.

Még hátra volna az a tétel: „*A rajzási ösztöni s képességet hogyan fordíthatjuk hasznunkra?*“ — de mivel ez már jó részben a keretes rendszer mesterséges, mondhatni művészies gyakorlati fogásaihoz tartozik, külön czim alatt s más alkalommal fogom tárgyalni.

Csiki János.

Felhívás

az ország gazdaközönségéhez, erdőbirtokosaihoz és erdészeihez.

A magyar állam megalapításának ezredik évfordulóját készül 1896-ban megünnepelni a nemzet.

Hogy ez ünnep minél méltóbb legyen, elhatározta a törvényhozás, hogy annak egyik részleteként az ország fővárosában országos kiállítás rendeztessék, mely bemutatandja nemzeti kulturánk fejlődését a multban s állását a jelenben.

Ő cs. és Apostoli királyi Felsége, legkegyelmesebb Urunk és Királyunk, ezen országos kiállítás elnökségét legkegyelmesebben elfogadni méltóztatott.

A kereskedelemügyi miniszter úr, kire az 1892. évi II-ik törv. czikk e kiállításnak az illetékes miniszterek és egyéb szakkörök közreműködésével leendő rendezését reá ruházta, annak érdekében lelkes hangú felhívást intézett a nagy közönséghez, felszólítván az ország minden egyes polgárát, hogy e feladatában a kormányt lelkesedéssel támogassa, s járuljon hozzá a nagy nemzeti mű sikeréhez. E felhívás kapcsán most én, mint a kormány, az ország mezőgazdasági ügyeinek vezetésére hivatott tagja, kire egyszersmind a létrejött megállapodások értelmében az 1896-ki országos kiállítás VI. és VII. mezőgazdasági és erdészeti csoportjainak rendezése bízott, ezen minőségemben fordulok hazánk mezőgazdáihoz, erdőbirtokosaihoz és erdészeihez azon kérelemmel, hogy engem ezen feladatom megoldásában hazafias buzgalommal, szakértelmükkel lelkesen támogassanak, s járuljanak közre, hogy a kiállításon hazánknek, mint első sorban agrikulturnak, mezőgazdasága és erdészete nagy fontosságukhoz méltóan legyenek bemutatva.

A magyar mezőgazdáknak és erdészeknek meg kell mutatniok, hogy az általuk birt föld nem parlag, hogy daczára azon aránylag rövid időnek, mióta a haladás ösvényén járnak, serényen dolgoztak és felküzdötték magukat oda, a hól bátran kiállhatják az összehasonlítást Nyugot-Európa gazdáival. Meg kell mutatnunk mit tudunk, be kell mutatnunk mink van, s ez által felismerhetővé tenni azon erőt, mely mezőgazdaságunkban és erdészetünkben rejlik, mely kulturális missiónk teljesítésére bennünket első sorban képesit, mely állami életünk legfontosabb alapját képezi.

Ha mezőgazdáink, erdőbirtokosaink és erdészeink áthatva ennek tudatától körültem csoportosulnak, teljes buzgalommal és odaadással vesznek részt a kiállítás munkálataiban, biztos a siker; s a nagy mű minden egyes munkatársa részesévé lesz azon felemelő tudatnak, hogy ő is tényezője ezen üdvös eredménynek, mely továbbhaladásunknak egyik utmutatója és nyugodtan elmondhatja, hogy hiven teljesítette hazafiai kötelességét.

A jelen a határ a mult és jövő között, az évezredes ünnep határa leend a multnak, de egyuttal a jövő kezdete.

Mutassa be tehát a kiállítás is a mult hű képét, legyen tükre a jelen életerős munkásságának s tanuságot szolgáltató a jövőben haladásra.

Egyesek, testületek, szövetkezetek és a törvényhatóságok mindannyian közremunkáltak mezőgazdasági haladásunkon, de mindmegannyian elszórtan, elkülönítve cselekedtek. Reménylem, hogy a nagy mű sikerének biztosítása végett végre egyesülni fogunk s ez alkalom szorosabban füzend bennünket egymáshoz. Hiszem, hogy a közélet minden érdekelt tényezője együttesen és fokozott mérvben fog a nagy cél érdekében munkálkodni: — összegyűjtik mindazt, a mi mezőgazdaságunk és erdészetünk multjának megismerésére fontos, valamint mindazt, a mi azoknak jelen szellemi és anyagi megizmosodását feltüntetni képes.

Budapest, 1893. ápril.

Gróf Bethlen András,

földmivvelésügyi m. kir. miniszter.

A mézbor.

Az erdélyrészi méhészegylet készítette mézborok eddig elismerésben részesültek mindama kiállításokon, melyeken be voltak

mutatva. Ezért szolgálatot vélünk teljesíteni a méhésztársak és méhészeti ipar érdekében a mézborok készítése közlésével.

Ha kifogástalan minőségű bort akarunk előállítani: csak pergetett mézet használjunk, vagy olyan szűrt mézet, melynek tiszta kezeléséről meg vagyunk győződve.

A bor jószágát első sorban befolyásolja a méz minősége és annak előkészítése.

Mindenek előtt lehetőségig meg kell tisztítani a mézet minden olyan anyagtól, mely a bornak hátrányára lehet. Nem elég tehát, hogy a mézet már a pergetés, vagy szűrés után azonnal jó tömött szitán átszűrjük, hanem lassu tűzön főzés közben le kell haboznunk. Mindama anyagok, melyek a készítendő bor hátrányára lehetnek, legkönnyebben eltávolíthatók a habbal, mely a méz főzése közben a felszínre kerül.

A lehabozást zománczozott érczedényben végezzük. Még jobb a porcellánedény. Minthogy pedig legalább két órai szakadatlan főzés szükséges, hogy a lehabozást kellőképpen végezhessek: szükséges, hogy a mézhez egy ötödrésznyi vizet is adjunk. A lehabozás akkor teljes, mikor a méz nem ad fel több habot. De ez csak igen hosszas főzéssel volna elérhető. Ezért beszüntethetjük a főzést, mikor már igen laza és kevés hab kerül a felületre, a mire két órai főzés elég.

Ha a méznek erős zamatja van, vagy valamely olyan íze, mely a bornak nem válnék előnyére, a méz lehabozása után merítsünk megtüzesített vasat a mézbe. Egy tenyérnyi felületű vas darab egy 8 literes edény tartalmára elegendő. De csak addig hagyjuk a forró vasat a mézben, míg a serczegése megszűnik.

A lehabozás befejezte után, midőn a méz még forró állapotban van, készítsük el a mustot, vagyis: hígítsuk a mézet annyira, hogy a kivánt minőségű bort nyerhessük. Hígításra tiszta folyó-, vagy forrásvizet használjunk. Minél több vizet adunk a mézhez, annál gyengébb lesz a bor. A közönséges asztali bor minőségét elérhetjük, ha 1 kilo közepes sűrűségű mézhez három és fél liter vizet öntünk. Ez esetben a mustunk, a klosterneuburgi normál mustmérő szerint 16—17 fokos lesz és körülbelől négy liter mustot nyerünk egy kilo méz után.

A mustot azonnal hordóba kell önteni. Az egyleti kitűnő

bor minőségét befolyásolja az, hogy olyan hordóba kerülnek, melyek oldalain *borkő* lerakódás van. Ez nemcsak a bor ízére van befolyással, hanem annak megtisztulását is előmozdítja és megakadályozza a gyengébb bor *nyulósodását*. Minthogy pedig ilyen hordó nem minden méhésznek állhat rendelkezésére, ajánlatos, hogy minden liter musthoz adjunk 3 gramm borkövet. A borkő vegytisztalegyen; azért csak biztos helyről kell beszerezni.

Ha csemegebort akarunk készíteni: minden kilo mézhez csak két liter vizet adjunk, a fennebbi eljárást követve. A bor kellemességét fokozni fogjuk, ha a méz egy ötödrészét kissé pörkölt állapotban használjuk. A méz pörkölésénél nagy vigyázatra van szükség; mert ha tulságosan hevítjük, kozmaízt kap és keserű lesz.

Lényegesen befoly a bor jó minőségére, hogy az első erjedés lehető gyorsan menjen végbe. Ezért szükséges, hogy a hordót, míg az első erjedés lefoly, tartsuk szobában vagy szinben, dugó helyett a hordó száját tömött ronggyal leragasztva.

Hat hét elteltével, vagy ha az erjedés még hamarabb lejárt, még előbb is lefejtethetjük a bort. Ekkor már pinczébe helyezzük. Ha a bor tiszta, nem szükséges semmi további kezelés, de ha törett, opál szine van, az annak a jele, hogy a főzés alkalmával az edény oldalaiból, vagy a tüzes vassal való kezelés alkalmával a méz savanya bizonyos mennyiségű vasat oldott fel. Ez esetben a bor további kezelés nélkül vagy épen nem, vagy felette későn tisztulna meg. Szükséges tehát, hogy az ilyen bort lefejtés alkalmával tanninnal (csersav) kezeljük, mely szer teljesen ártalmatlan s minden bor egyik alkatrésze, különösen pedig a piros borok tartalmaznak nagyobb mennyiséget. Ha harmincz liter borhoz 1 gramm borszeszben feloldott tannint adunk: rövid idő alatt teljesen lecsapódik minden vasrész a borból s az teljesen tiszta lesz.

A mézbort első lefejtés után négy hónapra másodszor is le kell fejtetni. Második lefejtés után már élvezhető, ha a kezelés szabályos volt.

Megjegyezzük még, hogy a mézbor készítésénél nyert mézhabot *eczet* készítésre használhatjuk. A habot forró vízben fel kell olvasztani, sűrű szitán átszűrni. Ha egy liter mézhabra négy—öt liter vizet öntünk, erjedni hagyjuk, azután jó bor- vagy mézeczet-

ágyra öntjük, kitünő ecetet nyerünk, így a borgyártásnál semmi anyagunk kárba nem vész.

Ha szőlő-törköly áll rendelkezésünkre, kiválóan fokozhatjuk a bor jószágát és tartósságát, a törköly czélszerű alkalmazásával.

A szőlő-törkölyt jól megmorzsolva tegyük kádba. Öntsünk arra annyi vizet, a mennyit beiszik. Ekkor a nedves törkölyt jól össze kell gyurni, azután pedig öntsünk reá annyi vizet, a mennyit a mézborhoz használni akarunk. A kádat fedjük le úgy, hogy a fedő fekdjék a törkölyön olykép, hogy a törköly szabad levegővel ne érintkezhessék. Az nem árt, ha a víz felszínre kerül. Ekkor tegyünk a kádra egy másik fedőt, mely a kád falain nyugszik. Fedő hiányában tömött vászonnal is beköthetjük a kádat. Ezután jó meleg pinczében vagy szobában hagyjuk csöndesen 8—10 napig, míg jól erjedni kezd, ekkor kisajtoljuk, s a nyert csigerral vegyítjük a mézet a fennebb leirt arányban.

Ez eljárás mellett fölösleges borkövet alkalmaznunk, mert a törkölyből a víz kivonja azokat az ingredientiaikat, melyekre szükség van.

Kérdés azonban, ha vajjon ez eljárás mellett készült mézbort nem fogják-e a pénzügyi közegek műbornak tekinteni, s ha vajjon részesül-e az adómentesség kedvezményében?

A méhtetüről.

Többfelől vettünk értesítést a méhtetü fellépéséről. Kolozsvárt is már nem egy méhest látogatott meg. Némely helyt nagy károkat tett. Az erre vonatkozó tudósításokból kitünik az is, hogy a méhészek nagyobb része sem a méhtetü föllépése okai, sem a baj megszüntetése iránti teendőkkel nincsenek tisztában.

Bacsikai Sándor méhésztársunktól e tárgyban következő sorokat vettük: Az őszi beteleléskor 21 Bodor-féle kaptáramból 7-ben az anyát tetvekkel telve találtam, én kis csipeszszel szedtem le róluk, de pipafüsttel megfüstölve: tollal le lehet seperni.

A 7 kaptárban sem petét, sem fiasítást nem találtam, az anya nyugtalanul szaladgált, megtisztítás után visszatéve helyére, azonnal neki estek a mézszivásnak.

A tetves anyákat okvetlen meg kell tisztítani, mihelyt észre-

vesszük, mert a folyton nyugtalanságban lét miatt nem petézhetnek, nem táplálkozhatnak, el kell veszniök éhen.

Ha kész anya van, még jobbnak látom kicserélni.

Az az eljárás, hogy megszabadítsuk az anyaméhet a tetvektől: helyeselhető. De nem helyeselhető, hogy visszabocsássuk a kaptárba, a hol a veszedelmes élősdieket fölszedte, mielőtt azok tömeges elpusztításuk iránt intézkednénk. Erre nézve eddig a *dohánnyal* való füstölést tartják legeredményesebbnek. Némelyek állítása szerint az ánis olaj szagjától is elpusztulnak, ha ezt itató papírra öntve a kaptár aljába helyezzük. Elösmert méhésztékinté-lyek állítása szerint, ha a méhcsaládot dohányfüsttel jól megfüstöljük, a tetvek lehullanak.

A tetvek elleni védekezésnél első a tisztaság. Mert abban a kaptárban, melyet gondosan tisztogat a méhész, ritkán jelentkezik a méhtetű s tulságosan sohasem szaporodik el. De ha minden praeventiv intézkedés mellett is jelentkeznek: az egész kaptárból ki kell irtani s ne elégedjék meg a méhész csak az anyaméh le-tisztításával.

A méhetetésről.

Az éhinségben szenvedő méhcsaládokról az igen tisztelt Abend András m. vándortanár úr a M. K. 5. számában megjelent tanul-ságos közleményében azt ajánlja, hogy ha rossz időjárásunk van, időnként a törzseket, esetleg a rajokat is figyelemmel kísérjük és ha azt látnánk, hogy egyes méh a röpdeszka szélére ért, földre hull s ott rezegetteti szárnyát, de még több is előbbi sorsra jut, ott haladéktalanul segíteni kell etetéssel, mert különben 24 óra alatt ama törzs végpusztulásnak indul. Ha a figyelmetlen méhész azt észre nem veszi, nagy kárt szenved, mert elvész az egész törzs, míg ellenben a figyelmes méhész nemcsak hogy kevés segítséggel a törzset, hanem még esetleg a rajt és a méztermést is megmentheti.

Méheim 1892. évre igen szépen kiteleltek. Méhhullás kevés, törzsvesztés egy se volt. Törzseim hétről hétre gyarapodtak, szépen hordhadtak, gyümölcsfa-virágból is szedhettek, úgy, hogy biztos reményem volt, hogy májusi rajom lesz. Itt-ott anyaházakat is kezdtek, de még be is petézték. De május elseje esővel bekö-szönt, esett több napon keresztül folytonosan. Méheim nem repül.

hettek ki. Tartalékmézemet mind beadtam méhcsaládaimnak s reménykedtem, hogy jóra fordul az idő. Imitt-amott volt ugyan egy két szebb óra, vagy nap, de sokszor hirtelen borult; igen sok méh kint veszett. Ugy 15-én már akácunk is kezdett fesleni; no hát jó lesz már mind, már csak egy szép nap és méhesem meg van mentve.

De május 18-án, a mint a soron végig néztem, észrevettem, hogy a 10-ik kaptár röplyuka alatt fekszik egy csomó méh; szegények elgyöngülve heverték a földön és mind több-több méh potyogott ki a röplyukon. Azonnal tudtam, hogy ez a szegény méhcsalád éhezik. Hamarjába tovább nézek, még a Mayer-féle duczkaptároknál, de a szalmakaptároknál is, és kiscbb-nagyobb baj volt ugy 18 kaptárnál, mért szegények már a fenékdeszkán feküdtek.

Sietve czukrot olvasztottam fel vizben, mert méz már nem volt; híg czukorsziruppal etettem meg az éhező családokat; etetés után félóra mulva szegény törzseim már ismét eljajáztak.

Még két napig kellett etetni s családaim teljesen rendbejöttek.

De egyszerer május 21-én, szép verőfényes nappal, már reggel 6 órakor volt szép hordás, lázas sürgés forgás, szóval általános mézelés és május 25-én már megkezdtem a pergetést, az éhínséges családok ép oly mézesek lettek, mint a többiek. Egy-egy törzs méze megfizette az összes költséget, mi az összes etendő családokra felfogyasztott czukor értéke volt; de nemcsak mézet, hanem még rajokat is kaptam utánok.

Ezek után látható, hogy a figyelmes méhészt boldogulni fog, de ne csak a rajzáskor, hanem minden időben legyen gondja hálaldatos méheire, mert ugyancsak megadja a százsorosított tőkét, és különösen az a tanító méhészt nagyon könnyen megkétszerezheti jövedelmét a méhészettel.

Hogy pedig éhínséges méheit, igen rossz időben egész méhesét, igen könnyű szerrel etthesse, véleményem szerint okvetetlen szükséges már az őszi pergetéskor gondoskodni. Igaz, hogy valamivel többet pergethetnénk, mert átlag minden betelelendő törzsre 2, esetleg 3 kilót kell számítani, a mi 70—100 kaptárnál már 2, esetleg 3 mm., t. i. 100—150 frt, de ha azt nem tesszük, arról nem gondoskodunk, úgy veszélyeztetjük a jól jövedelmező méhállományunkat. És ha esetleg ez a mézmennyiség megmarad, t. i. rá nem

szorultunk, az el nem vész. Én azokat mégis a méhek között felosztom, de akácia pergetéskor érintetlenül hagyom, és azt hagyom nyári szükségletre és annival többet pergethetek az akáciából.

Gebhardt Imre.

A veszedelmesebb méhellenségekről.

(Emlékeztető.)

Minden méhész tudja, hogy a méh legveszedelmesebb ellen-sége az *egér*.

Gazdák, méhészek régóta kísérleteznek; sőt némely állam maga is áldoz, de még nem ösmerünk biztos eredményre vezető módot.

Kísérleteim azt bizonyítják, hogy legeredményesebben pusztíthatjuk az egeret *télen*, és pedig *étekkel*. Az év többi szakában nem igen megy az étekre. Eddig jó sikerét tapasztaltam a mézbe kevert, finom porrá tört *sárga vérlugsónak* és zsiradékba vegyített reszelt, vagy apróra vagdalt *tengeri hagymának*. Hatályosabb mérgeket nem ajánlok, mivel emberben, állatban kárt tehet.

A méhet evő *madarat* nem kell pusztítani. Minden madár, mely a méhet eszi, rovarirtó, tehát a gazdaságra nézve felette hasznos. Ezért helyesebben cselekszik a méhész, ha csak *elijeszti* a méhes közeléből, mint ha elpusztítja.

Békát, gyikot ne tőrjünk a méhes közelében. Ezeket legkönnyebben távol tarthatjuk, ha tisztán tartjuk a méhes környékét s koronként homokkal hintjük be.

Hangyák ellen első óvszer a tisztaság. A hol mézhulladék van s törmelékeket hagyunk a méhesben, oda leghamarább jönnek a hangyák prédára. Mohával nem jó bélelni a kasokat s avval ne tömjük télire a mézkamrát, azt ne tartsuk a méhesbne, mert az a hangyák kedvelt tanyája. És ha mégis meglátogatják a méhest: útjaikat hintsük be lugoztatlan hamuval; tegyünk ki cukros vízbe áztatott, minél nagyobb likacsu szivacsot. A szivacs likacsába bebujnak a hangyák s forró vízbe mártva, elpusztíthatjuk.

A *darázs-fészkeket* ne tőrjünk. Bárhol találjuk, szét kell rombolni s ártalmas lakóit öldössük ki. Legbiztosabb czélt érünk, ha egy darab rongyot terpentínbe mártunk s reányomjuk a darázs-fészkekre. A terpentín azonnal megöli. Ez az eljárás követendő a lapos darázs-fészkeknél. A nagyobb fészkeket este borítsuk be terpentínbe mártott rongygyal s a fészket levéve helyéről, alkalmas helyen gyuítsuk meg a rongyot.

Sok darázst elpusztíthatunk, ha füge-főzetet teszünk poharakba s azokat lefedjük a közepén átlukasztott bádog- vagy papírnemez-fedővel. A lyuk csak akkora legyen, hogy egy méhfarkas

is átbujhasson. A füge-főzet kiválóan kedvencz csemegéje a daráznak, míg a méh nem megy reá; ezért legalkalmasabbnak tapasztaltam a darázs-fogásra.

Pókot nem szabad tűrni a méhes körül. A hálókát kintartással le kell söpörni. Az üres kaptárakat, melyekben nagy előszeretettel huzódnak meg, gyakran tisztogassuk.

A *molypillék* ellen legsikeresebben védekezhetünk a tisztasággal. A viasz-törmelékeket ne hagyjuk a kaptárban s a kiszedett viaszt tartsuk gyurmákban, szellős helyen. A lépkészletet is legjobb szellős helyen tartani s ha minden óvatosság mellett is beleesik a moly: zárt ládában *kénfüsttel* meg kell füstölni.

Sok molypillét elfoghatunk, ha olajmécset gyujtunk éjjel a méhesben. A pillék a világosság felé röpülnek s behullanak az olajba.

Lászlófy Imre.

A méhesből.

Aggodalommal vettem tollamat kezembe, ha valjon megkísértsem-e előadni a programot, melyet e hóban a méhésznek, szemmel tartva a rendkívüli körülményeket, mégis követni kellene. Igen, mert az idén minden előzetes számításunk csak keserű csalódást szült s kérdés, ha valjon nem fogunk-e csalódní a most papírra tett méhészkedési programunkban is?

Mindazáltal tapasztalataimból kiindulva, megkísértem, hogy kezdő társainknak némi utasítást adjak.

Méheink a rendkívüli erős és tartós télből várakozásunkon felül kerültek ki. A téltől féltünk, a tavasztól reméltünk; és ime mindkettőben csalatkoztunk, mert a tél kedvezően, a tavasz pedig kedvezőtlenül viselte magát.

Ott állunk, hogy a télies idő miatt visszaszorított korai virány a későbbiekkel összehalmozódva jelenik meg s egyszerre virágoznak oly növények, melyek nyílása közt máskor tíz napi időköz is volt. Virág van tehát elég, de nincs hozzá elkészült család, mely azt kiaknázni képes volna.

Ily viszonyok közt a méhész nem tehet egyebet, mint hogy elkészt családaít rendezve, mégis csak olyan családot alkot, mely kellő népességénél fogva nem köttetik le egészen a fiasítás ápolására; mert igazság marad az mindig, hogy »többet gyűjt egy ép, erős család, mint 10 közepes«. Ha ezt nem tesszük, fejletlen csa-

ládunktól semmi felesleget el nem veszünk, míg így, kevés mézre is szert teszünk s a többi, gyengébb családok is életképesekké válnak, saját erejükből is.

Erősítsünk fel tehát annyi családot, a mennyit lehet, mézelő családdá, a többiek kikelőfélben levő fiasításával és ezek, a virányt kiaknázhatják és a gyengítettek se csüggednek el; sőt, ha a család létszámának megfelelő költőfészekben kezeltek, a téli szükségletet beszerzi.

Múrajoztatásnak, nézetem szerint, az idén értelme nincsen. Még az idős anyák kicserélése végett készíteni szokott anyanevelők számát is apasztanunk kell, hogy az e célra szükséges fiasítással a mézelő családokat erősíthessük.

Czélszerű lesz a kikelőfélben levő fiasításoktól megfosztott családokat hígított mézzel etetni, melyet a pergetéskor történni szokott mosogatás után nyert mézes vízzel is czélszerűen eszközölhetünk. Adja Isten, hogy csatlakozzunk most is, hogy az előreláthatólag gyengének ígérkező év a legjobbba alakuljon át!

Zágoni Á. József.

V i d é k.

Abend András előadása.

Maros-Vásárhely, május hó 10.

Abend András VI-ik kerületi méhészeti vándortanító május hó 10-én délelőtt 10 órakor *Marosvásárhelyt* a városi tanácsház nagy gyűléstermében igen érdekes méhészeti szakelőadást tartott, melyen a „*Marosvásárhely és vidéke méhészkörének*“ tagjaiból ott voltak: Dr. Agyagási Károly, köri elnök, Szentgyörgyi Dénes, titkár, Dicső János, Jeddi Sándor, Bortnyik Sándor, Osváth Domokos, Bartók László, Pap András, Osváth Albert, Makkai Samu és mások.

A szabadon tartott szakelőadás az „*Anyaméh*“ nagyfontosságú szerepéről folyt. Előadó alaposan és kellő részletességgel fejtegette az *anyaméh* különböző phásissait, annak petéző képességét. Értekezett még az *ápanyaság* és *viasszomoly* okozta bajokról, állítván, hogy az „*ápanyaság*“ és a fellépő „*viasszomoly*“ legalább is 20%-át semmisíti meg a méhesnek. A baj gyökeres orvoslására tapasztalatokon nyugvó tanácsokat adott.

Érdekesen értekezett az *anya* petéző képességéről, valamint

az *anyaméhnek* részben vagy egészben való kimerüléséről, a *pápos költésről*, anyátlanságról és annak ismertető jeleiről.

Értekező szerint az anyaméhnek meg kell ismerkednie *minden egyes méhével*, mert addig „*nászütra*“ nem mehet ki veszély nélkül. Az *örök*, vagy idegen, *őt* nem ismerő méhek áldozatává is lehet.

Ha *műraj* alakított, legalább is 10 napon belül a találandó *anyabölcsőket* mind el kell pusztítani, csak egyet kell meghagyni.

Szakavatottsággal és kellő részletességgel tartott előadásáért élénk éljenzés és elismerés nyilvánult a jelenvoltak részéről. Délután gyakorlati méhészeti előadás volt kitűzve 2 és 4 órakor (Bortnyik Sándor és Szentgyörgyi Dénes méheseiben). Én az utóbbira mentem el, de sajnálatomra, csaknem alkonyatig várva többed magammal a helyszínén, nem volt szerencsénk az elméleti résznél sokkal érdekesebb *gyakorlati előadáshoz*.

Bartok László.

Vegyesek.

— *Kitüntetés*. A király *Grand* Miklós méhészeti felügyelőt a koronás arany érdemkereszttel tüntette ki. A kitűnő méhész, fáradhatatlan buzgó hivatalnok s a méhészeti irodalom jeles munkása eme kitüntetése alkalmából fogadja részünkről is őszinte üdvözlőletünket.

— *Br. Kemény Simon* ő méltósága a maros-ludasi méhészkör részére 53 korona 44 fillért adományozott. Fogadja a méltóságos báró úr kegyes adományáért a méhészkör választmányának legmélyebb köszönetét. Horváth János, titkár.

— *A maros-ludasi méhészkör* azon tagjait tisztelettel felkérem, kik úgy a mult, mint a folyó évről tagsági dijaikkal hátralékban vannak, hogy azt tekts Incze Antal körü pénztárnok úrhoz sziveskedjenek befizetni. Horváth János, titkár.

— *Kedvezményes tűzbiztosítást* eszközöltünk ki az erdélyrészi méhész-egylet tagjai részére. A megállapodás szerint a m.-egyleti tagok részére nemcsak kedvezményes díjtételek lesznek megállapítva, hanem a mellett 10% leengedésben részesülnek. További értesítést e tárgyban lapunk jövő számában adunk.

— *Kaptár megrendelés*. A kolozsvári fogházi iparüzlethez az idén oly nagy számmal érkezett kaptár megrendelés, hogy lehetetlenség volt valamennyinek eleget tenni, habár naponta 18—20 kap-

tárt állitanak elő. Az iparüzlet a megelőző évi megrendelést vette alapul, s ahhoz képest rendezte be a munkatermeket; de az idén jóval nagyobb volt a kereslet, mint bármely más évben s a megrendelések legnagyobb része későn, csak a tavaszon érkezett, mikor a gyári üzemen már nem lehetett változtatni. Ezért vegyék tudomásul a t. megrendelők, hogy jövőre is a téli előjegyzések fognak alapul szolgálni a gyártás mennyiségére, tehát ne késsenek a megrendelésekkel, hogy az iparüzlet maga idejében legyen tájékozva s foghasson munkához, mert csak így lesz abban a helyzetben, hogy minden megrendelést teljesíthessen.

— **Gyakorlati előadás az egyleti méhészeti telepen.** A méhészet iránt érdeklődőket figyelmeztetjük, hogy egyesületünk *hazsongárdi* méhészeti telepén az idén is gyakorlati előadások lesznek s annak igazgatója a legnagyobb készséggel szolgál tanácsadással, utasítással bárkinek. Előadás hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap, a délelőtti órákban.

— **Kozocsa Tivadar** és Kócsi-Mayer Gyula szerkesztette »Méhészeti emlékkönyv« sajtó alatt van és nemsokára meg fog jelenni. A munka négy főrészből fog állani s magában foglalja a budapesti vándorgyűlés és kiállítás ösmertetését, a magyar méhészet múltja és jelen állapota ismertetését, a méhészeti oktatás kérdését, végül: a méhészet elmélete és gyakorlatába vágó közérdekű olvasmányokat. A közlemények illusztrálására 45 képet fog tartalmazni, e mellett 40 bel- és külföldi méhész arcképét adja. Az előfizetési ár 1 fjt 50 kr. Az előfizetési pénzek Kozocsa Tivadar, állami tanítóképző intézeti tanárnak küldendők Budapest I. ker. Paedagogium. Ez érdekes munkát ajánljuk méhésztársaink figyelmébe.

— **Műlép megrendelések** még mindég érkeznek az elnökséghez, szerkesztőséghez és pénztárnokhoz. A megrendelések gyorsabb foganatosíthatása okán felkérjük az illetőket, hogy forduljanak közvetlenül Csiki J. János urhoz, a műlép gyár igazgatójához (Kolozsvár, főtér.)

— **Pinkert füstölője.** Nem pipázók számára praktikus füstölőt készített Pinkert József, béga-szentgyörgyi tanító, m. egyleti tag. Fél henger alakba hajlított érclemezéből készül e füstölő, melynek minden oldala zárva és sűrű szelelő lyukakkal van ellátva. Az első oldal tolóka segítségével zárható. Itt kell betenni a füstölő anya-

got. A 10 cm. hosszú és 5 cm. széles könnyű készülékhez nyél van erősítve. A Pinkert füstölője igen czélszerű, e mellett olcsón előállítható. A füstölő több helybeli méhésznek be volt mutatva, mely alkalommal előnyösen nyilatkoztak róla. Azt kérdezi Pinkert úr bemutató levelében, hogy hol lehetne találni nagyobb mennyiségben a füstöléshez szükséges taplót? Mióta az aczél és kova helyét a gyufa foglalta el, bizony a tapló-industria is nagyon megcsappant, így ma már kissé nehéz feladat nagyban való beszerzésére biztos forrást jelölni meg, hanem segíthetnek tisztelt tagtársunkbaján a havasi vidékeken lakó tagtársak, különösen az udvarhelymegyeiek, a hol a taplót házi ipar czélokra használják s oly bőségesen terem, hogy bizonyára a méhészeti szükségleteket is lehet fedezni.

— **A méhszurás mint cholera elleni gyógyszer.** Sokat hallottunk a méhszurás gyógyhatásáról csúz, köszvény, idegbántalom, szemfájásnál s akárhány méhész erősíti, hogy a migrain ellen nem is létezik más gyógyszer, de még nem hallottuk, hogy a *cholera*t is meggyógyította volna. Most azt írja egyik méhésztársunk, hogy a cholera ellen is kipróbált szer a méhszurás s veterán méhészünk Abend András vándortanítóra hivatkozik, ki néhány év előtt egész családját méhszurással gyógyította ki e veszedelmes betegségből. Majd megvállik, mit mondanak hozzá a bacterologusok.

— **Eladó kaptárok.** Több darab 9-es és 6-os álló kaptár eladó. A 9-es ára 18 frt, a 6-os ára 12 frt. Megrendelhető Boér Sándornál Kolozsvárt, széputca 1.

A szerkesztő postája.

— **B. L.** úrnak Marosvásárhely. Szives értesítéseért köszönet. Örülénk, ha többi vidéki tagtársaink is koronként szerencséltenének tudósításaikkal. — **P. J.** úr Béga-Szt-György. Köszönet a küldeményért, mely lapunk más helyén van méltatva. Reméljük, hogy a kívánt utbaigazítást rövid időn megadhatjuk. — **J. K.** úr Zovány. A megrendelt kaptárokat előjegyeztettük. Alig hisszük azonban, hogy a tavasz folyamán eleget teheszenek kívánságának, mert több száz kaptárra már előjegyzés van. — **H. S.** úr M.-Ludas. Sz. S.-ra vonatkozó reclamatio nem érkezett ide. Most már intézkedtünk. Az ápril 19-iki levél nem jött meg. — **N. J.** úr Szeged. Már rajzásra kerülő méhcsaládjai a fiasítást a tartós esőzés következtében hordták ki. Ezen egyetlen módon lehet segíteni: az etetés-sel. A mülépek sejtjei tojásdad alakra elhajlása miatt nem mindig a